

PRIPOROČILA ZA IZVAJANJE

IMPRESUM:

Avtorji: Michaela Künzl, Marianne Badura, Anne-Katrin Heinrichs, Guido Plassmann, Ruedi Haller, Chris Walzer

Ta priporočila za izvajanje so bila izdelana v okviru projekta ECONNECT, ki ga financira Evropska unija v okviru programa Evropsko teritorialno sodelovanje Alpski prostor, sofinancira pa ga Evropski sklad za regionalni razvoj.

Copyright © 2011. STUDIA Universitätsverlag, Herzog-Sigmund-Ufer 15, A-6020 Innsbruck. Oblikovanje ovitka: Thomas Waldner, Karen Schillig

Tisk in vezava: STUDIA Universitätsbuchhandlung und –verlag.

Tiskano v Avstriji 2011

ISBN 978-3-902652-52-2

Vse pravice pridržane, predvsem pravica do razmnoževanja, distribucije, shranjevanja na elektronskih podatkovnih nosilcih in prevoda.

Naslovnica: SAVIO Laura©Parco Naturale PrealpiGiulie

Zakaj priporočila za izvajanje?

Velikost zavarovanih območij navadno ne dopušča delovanje ekosistemov v tolikšnem obsegu, da bi zagotovila popolno ohranjanje biotske raznovrstnosti. Alpski parki in naravni rezervati so premajhni, da bi lahko zaščitili alpsko biotsko raznovrstnost, še posebej v času klimatskih sprememb, ko je večja migracija živali in rastlin ključnega pomena za preživetje celotnih skupin živalskih in rastlinskih vrst. Migracije potrebujejo horizontalno in vertikalno medsebojno povezane habitate z najmanjšo možno mero fragmentacije (Füreder idr. 2011, 9). Predvideti moramo dovolj velika področja neokrnjenih habitatov, v katerih bodo ekosistemske funkcije lahko potekale nemoteno in jih, v smislu antropogeneze, ne bo ogrožala npr. onesnaženost, invazivne živalske in rastlinske vrste, izčrpavanje in trajno izkoriščanje okolja idr. Zavarovana območja pa lahko ogroženosti uspešno kljubujejo le, kadar so aktivno upravljana in so deležna med sektorskega, okolju prilagojenega pristopa.

Med izvajanjem projekta ECONNECT je sedem pilotskih regij, pod vodstvom lokalne uprave zavarovanega območja, uporabljalo splošno metodologijo za izdelavo in izvedbo različnih konkretnih ukrepov ter za uvedbo prostorske povezave z namenom izboljšanja ekološke povezanosti v svoji regiji. Pridobljene izkušnje in znanje so povzeli v 'Priporočilih za izvajanje', ki so namenjena tako lokalnim upravam zavarovanih območij kot tudi strokovnjakom, ki se ukvarjajo z ohranjanjem narave na regionalnem nivoju.

Priporočila za izvajanje najdete tudi na spletni strani projekta ECONNECT:

http://www.econnectproject.eu/cms/?q=download_area/en

Projekta ECONNECT – osnovni podatki

Cilj projekta ECONNECT je boljše razumevanje koncepta ekološke povezanosti in širitev povezanosti po vsej alpski regiji. Projekt temelji na holističnem pristopu za razvoj multinivojskih ekoloških mrež, ki povezujejo zavarovana področja, upravne in znanstvene ustanove ter številne deležnike zunaj lastnih meja. Celotno financiranje projekta, ki se je razvil pod okriljem programa EU za območje Alp, znaša 3.198.240 EUR, prispevek Evropskega regionalnega sklada za razvoj pa je znašal 2.285.120 EUR. Obdobje izvajanja projekta je trajalo od septembra 2008 do novembra 2011.

V projektu je sodelovalo šestnajst partnerskih organizacij iz šestih alpskih držav:

- Avstrija: Univerza za veterinarsko medicino, Dunaj – Raziskovalni inštitut za ekologijo (vodilni partner); Nacionalni park visoke Ture; Zvezna agencija za okolje, Avstrija; Nacionalni park Gesäuse; Univerza Innsbruck - Inštitut za ekologijo.
- Nemčija: Nacionalni park Berchtesgaden.
- Francija: CEMAGREF; Svet departmaja Isère.
- Italija: Naravni park Primorske Alpe; Avtonomna dežela Dolina Aosta; Evropska akademija v Bolzanu; Ministrstvo za okolje; WWF Italija.
- Lichtenstein: Mednarodna komisija za varstvo Alp CIPRA.
- Švica: Švicarski nacionalni park.
- Mednarodno: Koordinacijska ekipa Alparca - Pisarna za zavarovana območja Task Force pri Stalnem sekretariatu Alpske konvencije.
- Opazovalci: Zvezna agencija za ohranjanje naravne dediščine (BfN) (DE), Mednarodno znanstveni odbor za raziskovanje Alp (ISCAR) (CH); Krajinski park Logarska Dolina (SI) in Biosferni park Val Müstair (CH).

Pilotne regije za ekološko povezanost v Alpah

V okviru projekta ECONNECT se je celoten proces realizacije ekološkega povezovanja, od analiz do načrtovanja, izvajal v sedmih pilotnih regijah, kjer so preizkusili izvajanje ukrepov povezovanja. Proces je vseboval tako obravnavo o ekološki povezanosti z vsemi pomembnimi deležniki kot tudi izvedbo konkretnih aktivnosti za izboljšanje dejanske povezanosti. Sedem pilotnih regij je bilo izbranih na podlagi jasno izdelanega postopka in v skladu s kriteriji, ki upoštevajo različne naravne in ekološke pogoje. Izbrane so bile naslednje pilotske regije:

Pilotna regija Berchtesgaden-Salzburg (Avstrija - Nemčija)

Ta pilotna regija obsega čezmejno območje, v katerega spada Svobodna dežela Bavarska (Nemčija) in Zvezna dežela Salzburg (Avstrija). Je primer tipične alpske krajine, v kateri so v sožitju bogata biotska raznovrstnost, območja neokrnjene narave in kultivirane krajine. V regiji so tri velika zavarovana območja: Narodni park Berchtesgaden, Biosferni rezervat Berchtesgadener Land in Naravni park Weissbach. Za krajino je značilen mozaik raznolikih habitatov: neokrnjeni alpski habitati, tradicionalne kultivirane krajine, naravni gozdovi, obsežna travnišča in gorski pašniki.

Akcije na terenu:

- Ekstenzivna obdelava travnišč
- Izgradnja podhoda za dvoživke
- Študija o Saletbachovi revitalizaciji in povezanosti
- Čezmejna izmenjava dobrih praks

Pilotna regija Severne Apneniške Alpe - NP Gesäuse (Avstrija)

Pilotna regija "Severne Apneniške Alpe" pokriva severovzhodni del Alpske gorske verige, od območja zadnjih ledenikov Dachsteina (2,995 m nadmorske višine) na zahodu, do pragozdov na območju divjine Dürrenstein na vzhodu. Sestavljena je iz omrežja 25 zaščitene območij, ki se raztezajo na celotni površini 2,000 km² preko treh avstrijskih zveznih držav Štajerske, gornje Avstrije in dolnje Avstrije. V regiji se poznajo vplivi zgodovine rudarstva v "Eisenwurz", ki prav tako spada v evropsko omrežje Geopark. To je ogromno področje z nizko gostoto naseljenosti, majhno razdrobljenostjo, velikim deležem gozda (>80%), gosto strukturirano kultivirano krajino in bogato biotsko raznovrstnostjo. Regija predstavlja pomembno povezavo z ostalimi alpskimi območji in Karpatskim gorovjem. Ima veliko bogastvo endemičnih vrst, z redkimi žuželkami v bližini vodnih virov. Najobičajnejši tipi naravnih habitatov na tem območju so mešani jelovo bukovni gozdovi.

Akcije na terenu:

- Ukrepe za zaščito habitatov belohrbtega detela
- Ukrepe za zaščito habitatov uralske sove
- Ozaveščanje javnosti s prireditvijo na temo povezanosti

Pilotna regija Visoke Ture in Dolomitska regija (Avstrija - Italija)

Ta pilotna regija ima pomembno vlogo za celotno Alpsko gorsko verigo, saj predstavlja pomembno stičišče med severnimi Alpami in južnimi vznožji v Italiji in Sloveniji pa tudi med zahodnimi in vzhodnimi Alpami. Vsebuje največje kohezivno omrežje zaščitene območij v Alpah z Nacionalnim parkom Visoke Ture (AT) in Južnotirolskimi naravnimi parki (Reiserferner-Ahrn, Fanes-Sennes-Prags, Drei Zinnen, Puez-Geisler) v Italiji. Območje Visokih Tur je streha Avstrije, z Grossglocknerjem, ki se dviguje do 3,798 m nadmorske višine in več kot 300 vrhovi na 3000m². 10% celotnega območja še vedno prekrivajo ledeniki. Krajina ima še pravadne gorske habitate in kultivirano zemljo.

Akcije na terenu:

- Projekt Mallnitz za povezovanje divjega petelina
- Projekt Matrei za povezovanje divjega petelina
- Upravljalni projekt Larisa v Mallnitzu za obiskovalce zimskih športov
- Vključevanje ekološke povezanosti v avstrijsko strategijo za nacionalne parke

Pilotna regija Monte Rosa (Italija)

Masiv Monte Rosa se nahaja ob meji med Italijo in Švico in v celoti spada v alpsko območje, leži na povprečni višini 3.350 m, najnižja točka je 2.000 m, najvišja pa 4.531 m. V pilotno regijo je vključen prioritetni habitat "Apnenčasti podi", ki je znan kot pomembno področje za kozoroga (*Capra ibex*).

Glavni gospodarski dejavnosti na tem področju sta turizem (smučarske proge in z njimi povezana infrastruktura) in kmetijstvo (pašniki).

Akcije na terenu:

- Vzdrževanje elementov krajine, ki koristijo ekološki povezanosti
- Prilagoditev novih ukrepov za izboljšanje povezanosti hkrati z določitvijo posebnih zaščitene območij (SAC) v okviru NATURE 2000
- Uravnavanje pretoka turistov

Pilotna regija Departmaja Isère (Francija)

Ronsko-alpska regija gostuje francoski "departma Isère", ki predstavlja pomembno selitveno pot za ptice in ostale vrste, ki se selijo v gore in sosednja zaščitena območja (Nacionalni park Les Ecrins, naravni parki Vercors, Chartreuse, Bauges). Doline so gosto poseljene. Habitati so bogati in raznoliki, od visokih gora do aluvialnih gozdov.

Akcije na terenu:

- Kampanja za ozaveščanje o svetlobnem onesnaževanju 1. oktobra, 2011
- Izboljšanje zidov, ki so bili prepoznani kot ovira za favno, kot so lisice, ježi, kune in dihurji, nadalnje delo na ovirah za avifavno
- Izobraževalnje na temo "Povezanost, komplementarnost habitatov in posebni pristopi", ki ga je organiziral Cemagref in so se ga udeležili varuhi zavarovanih območij in člani društva za zaščito narave
- Metodološki vodič o hierarhično ekološkem omrežij

Pilotna regija Jugoahodne Alpe - Mercantour/Alpi Marittime (Francija - Italija)

Jugoahodno območje Alp se nahaja na jugoahodni konici alpske gorske verige v francoski regiji Provansa-Alpe-Azurna obala. V tem območju je Nacionalni park Mercantour pa tudi italijanski regiji Liguria in Piedmont, kjer se nahaja Narodni park Alpi-Marittime. Odnosi med regijami vključujejo kulturne izmenjave, prekomejno sodelovanje, dobro utečene oblike sodelovanja in skupno vizijo "Evropskega narodnega parka". Ta pilotna regija predstavlja pomembno povezavo med gorskima verigama Apeninov in Alp in nudi domovanje številnim živalskim in rastlinskim vrstam. Alpi Marittime so znane po svojem botaničnem bogstvu (2.600 vrst).

Akcije na terenu:

- Izboljšanje vodne povezanosti
- Izboljšanje ozemeljske povezanosti
- Izboljšanje zračne povezanosti

Pilotna regija Retijski trikotnik (Italija - Švica - Avstrija)

Nahaja se na mejnem območju med Avstrijo, Italijo in Švico, sestavlja jo omrežje zaščitene območij, narodnih in naravnih parkov, kot npr. Švicarski narodni park, Narodni park Stilfserjoch, Biosferni park Val Müstair, Naravni park Kaunergrat, Adamello in Adamello Brenta pa tudi predeli Južnotirolskega naravnega parka.

Ime Retijski trikotnik izvira iz časov antičnih Rimljanov in opisuje kulturno zaveznitvo večih populacij v osrednjih Alpah. Ime so oživili in se nanaša na mednarodno sodelovanje med območji Grisons v Švici, Tirolska v Avstriji in Južna Tirolska v Italiji.

Retijski trikotnik in sosednja območja Trentina in Lombardije nudijo domovanje širokemu naboru južnoalpskih in osrednjealpskih habitatov, od suhih travnikov do ostankov obrežnih sistemov pa tudi širokemu spektru gozdov, od nižjeležečih širokolistnatih gozdov do različnih iglavcev v višjih legah.

Akcije na terenu:

- Ohranjati povezanost v obrežnem sistemu reke Rom
- Uvajati povezanost v regionalnih procesih načrtovanja
- Vzpostaviti sodelovanje s projektnim modelom INSCUNTER - sinergije v vaških regijah

Vizija ECONNECT

ECONNECT ima za cilj trajno vzpostavitev ekološkega kontinuuma, sestavljenega iz medsebojno povezanih pokrajin alpskega loka, v katerem se bo biotska raznovrstnost ohranjala za bodoče generacije in bo elastičnost ekoloških procesov višja.

Uresničitev vizije predvideva:

i) velike površine naravnih, še nedotaknjenih pokrajin in naseljenih območij, ki so med seboj povezane, ter vsebujejo bolj bogato biotsko raznovrstnost kot fragmentirane pokrajine, kar uničenemu ekološkemu sistemu omogoča regeneracijo in ponovni razvoj. Posledično lahko uničenje ekološkega procesa povzroči, da manjši in manj raznovrstni ekosistemi nenadoma postanejo manj zaželeni, njihova sposobnost ustvarjanja skupne ekonomske vrednosti pa lahko upade.¹

ii) delujoče ekološke procese, ki so podlaga za zagotavljanje ustreznih ekosistemskih storitev.

To pomeni, da:

iii) se aktivno in prilagodljivo vodstvo ter upravljavci širitve ekoloških procesov ne smejo posvečati samo enemu elementu ekološke mreže (koridorjem, ključne cone), ampak celotnemu področju (matrica) ter vsem sektorjem v družbi in tako omogočijo tudi ne ekskluzivnim in več funkcionalnim prostorom alpskih lokalnih skupnosti stabilno gospodarsko in rekreativno dejavnost.

iv) so snovalci politike, kljub močni ter globalni antropogeni spremembi in upoštevanju načela previdnosti², prisiljeni začeti s procesom širšega odločanja in spreminjanja politike na področjih, ki bi na pravni/ institucionalni ravni vzdrževali zelene ekosisteme, degradirane pa popolnoma prenovili in izboljšali njihovo konfiguracijo.

¹**Skupna ekonomska vrednost (Total Economic Value - TEV)** se pojavlja v okoljskih gospodarstvih kot kopičenje glavnih funkcijskih vrednosti, ustvarjenih v obstoječem ekosistemu. Sestavljena je iz uporabne in neuporabne vrednosti.

Direktna uporabna vrednost: je pridobljena iz naravnih proizvodov, ki jih lahko iz narave odnesemo (npr. les, ribe, voda).

Indirektna uporabna vrednost: je pridobljena iz naravnih proizvodov, ki jih iz narave ne moremo odnesti (npr. sončni zahod, slap).

Opcijska vrednost: se nanaša na bodočo sposobnost izkoriščanja okolja. Ta se kaže v pripravljenosti za ohranjanje potencialnih virov za bodoče izkoriščanje. Neuporabna vrednost: se nanaša na vire, ki ne bodo nikoli izkoriščeni in jo imenujemo tudi eksistenčna ali zapuščinska vrednost.

²Uporaba **načela previdnosti** je postala zakonska zahteva v pravu Evropske unije.

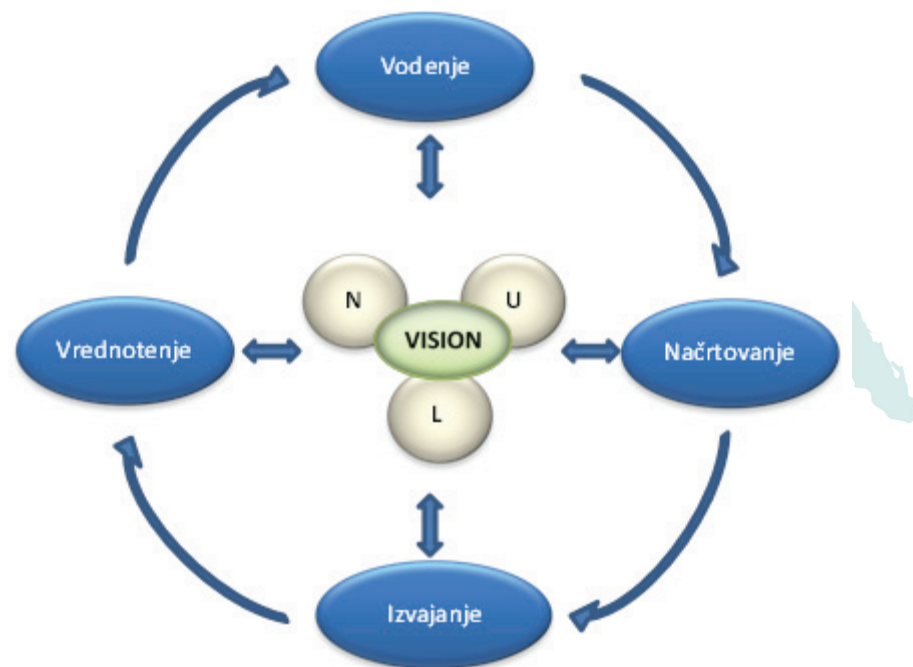
Glej: Recuerda, Miguel A. (2006). "Risk and Reason in the European Union Law". *European Food and Feed Law Review* 5.

Okvir za upravljanje ohranjanja povezanosti

Okvir za upravljanje ohranjanja in z njim povezane ključne naloge, ki jih je opisal Worboys idr. (2010), predstavljajo teoretičen okvir za proces izvajanja ukrepov povezanosti. Zamisel predvideva, da vsi ukrepi slonijo na skupni viziji. Upravljanje ohranjanja povezanosti lahko razdelimo na tri glavna vsebinska področja:

narava – ljudje – upravljanje.

Narava je glavno gonilo pri izvajanju ohranjanja povezanosti in zahteva udeležbo ljudi, ki bodo pri upravljanju izvajanja uspešni. Ljudje vključujejo vidike kot so družbeno ekonomska dimenzija pilotne regije ali naravna in duhovna vrednota področja ali regije. Upravljanje pa se nanaša na probleme glede pravne in institucionalne ureditve dežele, njenega načrtovanja in vodenja (Worboys 2010, 304). Za uspešno upravljanje povezanosti je pomembno, da razumemo ključni pomen narave, ljudi in upravljanja (Worboys 2010, 302). Poleg tega okvir za upravljanje ohranjanja povezanosti vsebuje funkcije upravljanja, ki so skladne s funkcijami konvencionalnega procesa upravljanja:

(Worboys 2010, 308)

Okvir predlaga, da ločimo vidike teh petih funkcij upravljanja kot del ponavljajočega se procesa upravljanja, in sicer, da: upoštevamo tri glavne vsebinske dimenzije (narava, ljudje, upravljanje), opredelimo naloge in funkcije vodstva, načrtujemo korake, ki jih moramo pripraviti in upoštevati, določimo fazo izvajanja in vrednotimo tako aktivnosti kot tudi celoten proces.

Povzetek

Priporočila za izvajanje se nanašajo na:

Naziv	Problem / Vprašanje	Ukrep
1) Pristop z izvajanjem v pilotnih regijah – uspešen model vodenja in 'laboratorij bodočnosti' za razširjeno ekološko povezovanje na območju Alp.	Ekološka povezanost potrebuje široko zastavljen koncept in praktično izvajanje aktivnosti, ki morajo biti koordinirane tako, da dosežajo vidne rezultate.	Upravljalci zaščitene območij imajo interdisciplinarnе kompetence in znanje, zato morajo biti iztočnica za razvoj uspešnih modelov vodenja povezljivosti na regionalnem nivoju.
2) Pilotne regije pomagajo prioritentnim območjem pri vzdrževanju in izboljšanju povezanosti na območju Alp.	Prioritetna območja za svoje vzdrževanje in izboljševanje potrebujejo tako preventivne kot tudi ukrepe za ohranjanje ekološke povezanosti.	Orodje JECAMI omogoča pilotnim regijam, da opredelijo svojo vlogo in potencial povezljivosti na območju Alp in na regionalnem nivoju.
3) Pomembno je, da razvijemo ustrezne metode analiziranja in tako opredelimo ter izvedemo ekološko povezovanje v pilotnih regijah.	Osnovna zahteva ekološkega povezovanja je, da izvedemo analizo krajinskih strukturnih elementov in dejanskih potreb živalskih vrst ter tako pridemo do celovitih rezultatov.	ECONNECT opredeljuje krajinski pristop kot temelj ekološkega povezovanja. Živalske vrste so kazalci delovanja krajine in so v pomoč tako podrobnim analizam kot tudi vrednotenju ukrepov na lokalni ravni. Uporabljamo jih tudi v komunikacijske namene.
4) Ukrepi za povezovanje morajo temeljiti na skupnem regionalnem cilju.	Pilotne regije morajo, za doseganje maksimalnih rezultatov ekološkega povezovanja, upoštevati in zajeti vse posebnosti določene regije, tamkajšnje lokalno znanje ter njihove potrebe in omejitve.	V smislu vsealpskega in skupnega metodološkega pristopa vsi sodelujoči v pilotni regiji prispevajo svoj delež k ustvarjanju jasne podobe o obstoječih okvirnih pogojih za ekološko povezovanje z namenom, da najdemo najprimernejšo rešitev za vsako specifično regijo posebej.
5) Med sektorsko sodelovanje je predpogoj za doseganje maksimalnih rezultatov ekološke povezanosti in ohranjanja narave na področju Alp.	Vpliv na biotsko raznovrstnost in povezljivost je različen. Največkrat je odvisen od aktivnosti, ki se odvijajo v različnih ekonomskih sektorjih in so pomembne za določen prostor. To pa zahteva sodelovanje z vsakim posameznim virom vpliva.	Aktivne analize in preprečevanje tveganj za biotsko raznovrstnost in povezljivost morajo biti podprte s skupnimi naporimi vseh pomembnih sektorjev – instrumenti naj bodo teritorialnega značaja, uporabljeni za vsako posamezno prostorsko načrtovanje posebej.
6) Pilotne regije bi morale posredovati svoje znanje pod pogoji in omejitvami, določenimi s pravnimi okvirji, da bi tako olajšale učinkovitejši napredek v ekološki povezanosti.	Obstoječe pravne instrumente bi lahko uporabili pri doseganju ciljev povezovanja.	Obstoječa nacionalna pravila in predpisi, ki urejajo povezovanje, morajo biti podrobno analizirani. Obravnavati je treba njihov potencial za širitev povezljivosti in sprejeti tiste predloge, ki bodo pripeljali do sprememb in izboljšanja.

Opomba: priporočila za izvajanje niso obvezujoča

Šest priporočil za izvajanje, navedenih v spodnji tabeli, prikazuje, na katero vsebino in operativno stopnjo se določeno priporočilo večinoma nanaša znotraj okvira za upravljanje ohranjanja. Razlaga besedila odraža delovni proces izza najpomembnejših vidikov posameznih priporočil in ključne akterje procesov v pilotnih regijah.

Kako beremo tabelo:

VSEBINA:		
PR	[...besedilo...]	N
VODENJE:		
PR	[...besedilo...]	N
NAČRTOVANJE:		
AM	[...besedilo...]	U
IZVAJANJE:		
PR	[...besedilo...]	U
VREDNOTENJE:		
IN	[...besedilo...]	L

Vsebinski del priporočila:

N – Narava

L – Ljudje

U - Upravljanje

Vsebinski del priporočila se nahaja na desni strani tabele in je prikazan z različnimi barvami.

Pripadajoča operativna stopnja priporočila je prikazana na levi strani tabele:

AM – Alpsko merilo

PR – Pilotna regija

IN - Individualno

Razvrstitev v operativne stopnje je narejena glede na podrejen položaj različnih korakov znotraj vsakega priporočila pod ustreznim naslovom:

- Vsebina
- Vodenje
- Načrtovanje
- Izvajanje
- Vrednotenje

Priporočilo za izvajanje 01:

Pristop z izvajanjem v pilotnih regijah – uspešen model vodenja in 'laboratorij bodočnosti' za razširjeno ekološko povezovanje na območju Alp.

VODENJE:		
PR	Vodenje dialoga vseh partnerjev/deležnikov na prioritetnih področjih v pilotni regiji.	L
PR	Obravnavanje in odločitev glede modela upravljanja (npr. odbor za vodenje)	U
NAČRTOVANJE:		
AM	Profiliranje pilotnih regij na območju Alp v širšem pomenu ohranjanja narave.	N
PR	Odločitve glede razmejitev pilotne regije.	U
PR	Pripravljalna dela za oblikovanje izbranega modela upravljanja.	U
IZVAJANJE:		
PR	Izdelava zemljevida pilotne regije in aktivno komuniciranje o razmejitvah.	U
PR	Postavitev in zagon modela upravljanja.	U
VREDNOTENJE:		
PR	Model stalnega povratnega informiranja o razmejitvah pilotne regije.	U
PR	Zbirka povratnih informacij za motiviranje in podporo partnerjev/deležnikov.	L

Zavarovana območja so ključni element ekoloških mrež zaradi svoje prostorske vloge v njej in potencialne katalitične funkcije za razvoj in podporo procesa za vzdrževanje in ohranjanje ekološke povezanosti. Zavarovana območja nimajo samo dragocene interdisciplinarnе zmogljivosti, znanja in izkušenj z več področij, ki so bistvenega pomena za proces, kot na primer sposobnost komuniciranja in specifično ekološko znanje. Poleg tega so, glede na različne mednarodne in evropske sporazume ter smernice, zavezana varovati prostorsko in funkcionalno povezovanje zavarovanega območja znotraj svojega okolja (npr. Natura 2000). Uprave zavarovanih območij so uspešno prevzele vlogo koordinatorjev v procesu analiziranja in izboljševanja ekološke povezanosti v pilotnih regijah in služijo kot model izvajanja procesa v praksi. Njihove posebne potrebe, kompetence in vodstvene funkcije so bile že opisane v Priporočilih za snovalce politike projekta ECONNECT (Füreder *idr.* 2011).

Zavarovana območja so spoznala, da morajo, pri razmejevanju pilotnih regij, strogo upoštevati teritorialne vidike naravnih območij in jih primerjati z upravnimi mejami, potrebami udeležencev v procesu omejevanja ter jasno razdeliti kompetence in naloge znotraj skupine sodelujočih oseb in institucij. Razmejevanje se lahko dinamično prilagaja glede na nastajajoče potrebe ekološke povezanosti, istočasno pa tudi upošteva nekatere osnovne ekološke lastnosti, ki so ključne za povezanost v določeni pilotni regiji.

Za uspešno delovanje pilotne regije je ključnega pomena, da ustvarimo jasno sliko o vlogi, kompetencah in motivaciji uprave zavarovanega območja. Jasno razvidno mora biti, da povezovalc, ki vodi dogajanje v procesu kot ponudnik storitev in moderator znotraj pilotne regije, upošteva različne možnosti in vidike vpletenih deležnikov. Povezovalc mora omogočiti nekatere osnovne funkcije, kot npr. zagotoviti proces

komunikacije med udeleženci, stalno analiziranje znanja in raziskovanje vzeli ter omogočiti strateško vključevanje dodatnih udeležencev.

Z namenom vključevanja alternativnih oblik upravljanja v pilotne regije (ki pa morda ne ustrezajo upravnemu organu z že opredeljenim okvirom in mejami ali celo drugi državi), močno priporočamo, da se že v začetku dogovorite o jasni strukturi odločanja, npr. 'Odbor pilotne regije za vodenje' ali sklad skupnih statutov, itd. Tako dogovorjen izvršni odbor odločanja bo pripomogel k razvoju trajne oblike upravljanja, ki bo svoje aktivnosti lahko izvajala tudi po zaključku posameznega projekta.

Pilotne regije omogočajo testiranje teoretičnih zasnov in čezmejnega sodelovanja ter s tem prinašajo dodatno vrednost procesu razvoja ekološke povezanosti. Ne nazadnje so to območja, kjer ideja o povezanosti tudi dejansko začenja postajati resničnost.

Priporočilo za izvajanje 02:

Pilotne regije pomagajo prioritarnim območjem pri vzdrževanju in izboljšanju povezanosti na območju Alp.

VSEBINA:		
PR	Zavedanje o obstoječih pomanjkljivostih pri raziskovanju ekološke povezanosti v vseh pilotnih regijah.	N
VODENJE:		
AM	Ocena trenutnega položaja ekološke povezanosti na območju alpskega loka (ki temelji na Alpski konvenciji, Protokolu Natura in Ohranjanju krajine, Art. 12)	N
AM	Formulacija vizije za razvoj ekološke povezanosti in ekološkega kontinuuma na vsealpskem nivoju.	U
AM	Izdelava taktičnih in operativnih načrtov za doseganje celovitih strateških ciljev.	U
AM	Odločanje o potrebah raziskav, ki slonijo na strateških ciljih za ohranjanje alpske biotske raznovrstnosti.	N
PR	Analiza pomanjkljivosti in profiliranje pilotnih regij kot regionalnih vsebin in sklepov glede potreb raziskav.	N
PR	Verifikacija ciljev in koordinacija ciljnih hierarhij znotraj pilotne regije in z ostalimi udeleženi pilotnimi regijami.	U
NAČRTOVANJE:		
AM	Načrtovanje ekološkega kontinuuma v alpskem merilu.	N
AM	Operativno načrtovanje strategij, ki bodo omogočile krajino z visokim potencialom povezljivosti.	L

Koncept prioritarnih območij za povezanost omogoča popolno primerjavo ekološkega potenciala pilotnih regij na alpskem nivoju. Profiliranje pilotnih regij, glede na njihove najdragocenejši habitate, živalske vrste in njihov pomen za povezanost na nivoju krajine (ter za določene živalske vrste, če je to potrebno), ustvarja pomembne informacije za pristop k prostorskemu načrtovanju in za nadaljnje izkoriščanje živalskih habitatov in migracijskih modelov glede na izzive klimatskih sprememb.

Tak pristop pripomore tudi k razvoju usklajenosti mreže Evropska NATURA 2000 v zavarovanih območjih.

Vrednotenje prioritarnih območij lahko temelji na kazalcih orodja JECAMI (indeks primernosti kontinuuma – CSI) (Affolter *idr.* 2011). Ti kazalci navajajo pomembne ugotovitve o povezavah med regionalnim in vsealpskim nivojem ohranjanja in povezovanja ciljev.

Priporočilo za izvajanje 03:

Pomembno je, da razvijemo ustrezne metode analiziranja in tako opredelimo ter izvedemo ekološko povezovanje v pilotnih regijah.

VSEBINA:		
AM	Analizirati z orodjem CSI/JECAMI/CARL na alpskem nivoju.	N
PR	Identificirati živalske vrste in krajino.	N
PR	Identificirati indekse.	N
PR	Izvesti podrobne analize razpoložljivih podatkov o živalskih vrstah in načrtovati ukrepe.	N
PR	Analizirati z orodjem CSI/JECAMI/CARL na nivoju pilotne regije.	N
VODENJE:		
AM	Odločitve glede živalskih vrst za točno določene namene (vsealpske analize, komunikacija, povezovanje na različnih nivojih krajine, itd.).	N
AM	Odločitve glede izbire orodij za analize in uporabo podatkovnih skupin.	N
AM	Izbira habitatov/živalskih vrst, ki so ogrožene (npr. reke+energija).	N
PR	Odločitve glede prioritet živalskih vrst/ habitatov za pilotno regijo.	N
NAČRTOVANJE:		
AM	Integracija izbranih živalskih vrst v celotne delovne programe.	U
AM	Določitev ciljnih aktivnosti za nadaljnje izvajanje dela.	U
IZVAJANJE:		
AM	Potrditev vsealpskih rezultatov v sodelovanju z odgovornimi organi na nacionalnem nivoju.	U
PR	Raziskave/analize znotraj PR.	N
PR	Izvajanje ukrepov za ohranjanje živalskih vrst in habitatov.	N
VREDNOTENJE:		
AM	Vrednotenje mnenja širše javnosti o sprejemanju izbranih živalskih vrst.	L
AM	Vrednotenje rezultatov in oblikovanih sklepov za nadaljnji razvoj politike povezovanja ter okvirnih pogojev.	U
PR	Dejansko preverjanje rezultatov o (ne)povezanosti območij s ponovno analizo vrzeli.	N

Razvijanje in izvajanje ustreznih metod za analizo ekološke povezanosti v pilotnih regijah je bil dolgotrajen proces. Končno smo razvili integriran model, ki vključuje strukturne oblike krajine in dejanske potrebe živalskih vrst v večdimenzionalni matrici, ki dopušča migracije v in med hierarhičnimi nivoji, in tako zagotavlja visoko prepustnost krajine za vse taksonomske skupine živali in rastlin.

Nadaljnja integracija izbranih živalskih vrst ima po definiciji povezljivosti dve zelo pomembni dodatni funkciji:

- Živalske vrste pomagajo pri podrobnejših analizah na lokalnem in regionalnem nivoju ter služijo kot kazalci pomembnih krajinskih funkcij (z njihovimi posebnimi migracijskimi potrebami oziroma značilnimi načini obnašanja).
- Živalske vrste pomagajo pri sporočanju potreb za ekološko povezanost na način, ki ga mi, predvsem pa širša javnost, lahko razumemo. To pride še bolj do izraza, kadar tudi živali dobro sprejemajo vsebine za ohranjanje narave in se v takem okolju dobro počutijo.

Indeks primernosti kontinuuma (CSI) je enota orodja JECAMI, ki jo je razvil projekt ECONNECT. Je zelo fleksibilno orodje za vrednotenje potenciala povezljivosti v določenem teritorialnem kontekstu. Podaja in vizualizira integrirane prostorske informacije, ki lahko služijo kot osnova v procesih odločanja na lokalni in vsealpski ravni.

Lahko si ga ogledate in preizkusite na naslednjem spletnem naslovu: www.jecami.eu

Priporočilo za izvajanje 04:

Ukrepi za povezovanje morajo temeljiti na skupnem regionalnem cilju.

VSEBINA:		
PR	Interni koncept upravljanja za obstoječa zavarovana območja in regionalni dialog.	U
PR	Identifikacija skupne vizije, glavnih nevarnosti in potenciala pilotne regije.	N
VODENJE:		
PR	Vzpostavitev kontakta in zagotovitev izmenjave informacij z obstoječimi projekti in iniciativami.	U
PR	Osvetlitev in odločitev glede medsebojnega sodelovanja in strateških partnerjev ter glede metod komuniciranja, s katerimi bi se obrnili na potencialne partnerje v regiji.	L
PR	Upravljanje procesa določanja prioritet regionalnih potreb (kot priprava dela za PSG)	U
IN	Odločitev glede izbranih naslovnih tem in skupin/posameznih deležnikov, ki bodo vključeni v sodelovanje po individualni strani.	L
IN	Pristop 'od spodaj navzgor' na regionalnem nivoju za integracijo partnerjev.	L
NAČRTOVANJE:		
PR	Skupen razvoj aktivnosti ali transparentne integracije partnerjev v načrtovanje ukrepov.	L
PR	Skupno načrtovanje vsebine komunikacije in ciljnih skupin v pilotni regiji.	L
IZVAJANJE:		
PR	Vključevanje obstoječih projektov in iniciativ.	U
PR	Izvajanje ukrepov v skladu s hierarhično stopnjo ciljne matrice.	U
VREDNOTENJE:		
PR	Povratna informacija kroži med partnerji.	L
PR	Ovrednotenje komunikacijskih ukrepov.	L

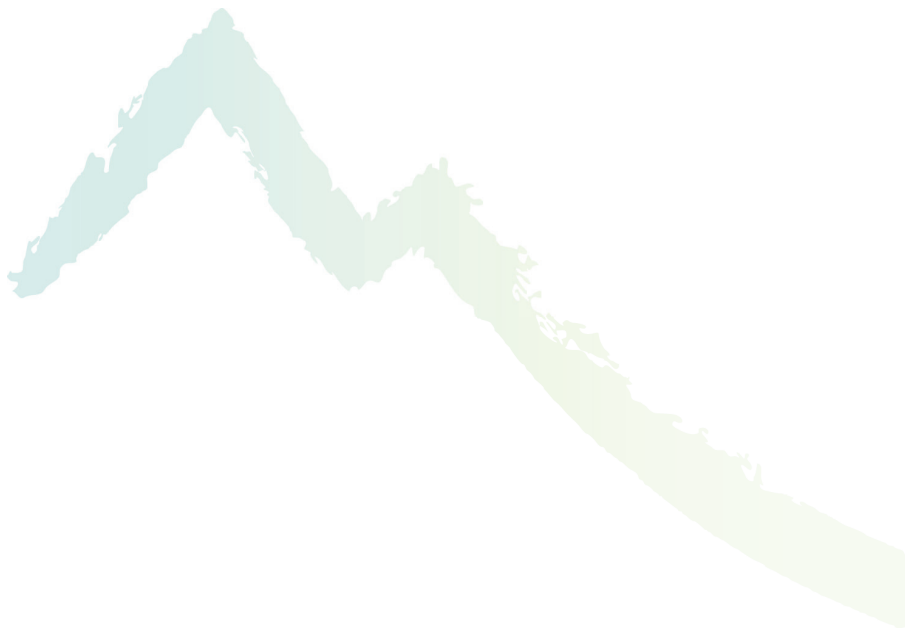
Ko je znanstvena osnova za cilje in aktivnosti povezovanja enkrat izdelana, postane ključnega pomena, da začnemo z razgovori o tem, kako naj cilje in ukrepe izvajamo znotraj opredeljenih okvirov pilotne regije. Kot nam kažejo povratne informacije pilotnih regij iz projekta ECONNECT, so za uspeh bili ključni nekateri glavni dejavniki: razpoložljivost in podpora partnerjev, zavedanje o problemu ter dejstvo, da so priložnosti ustvarile dejanske prednosti oz. koristi. Očitno je postalo, da je kombinacija znanja in izkušenj različnih partnerjev v pilotnih regijah ustvarila pomembno dodano vrednost pri razvoju ukrepov povezovanja.

Skupna definicija ciljev pospešuje integracijo posameznih strateških vidikov ter regionalnih priložnosti in omejitev znotraj pilotne regije. To vodi k splošno mnogo večjemu sprejemanju problemov povezanosti in k boljšim rezultatom same ekološke povezanosti.

Z vključevanjem znanosti v proces vrednotenja in odločanja v pilotnih regijah uzakonjamo regionalni proces znotraj vsealpske razprave in razvoja povezanosti. Poleg tega vsealpska raven zagotavlja okvir za pilotne regije, ki so istočasno tudi integralni del

vsealpskega procesa, ker dopuščajo izvajanje sporazumov kot je protokol za izvajanje Alpske konvencije.

In nenazadnje, sprejemanje in podpora aktivnosti izvajanja na regionalnem nivoju izrazito narašča in je odraz lokalnega zavedanja o prednostih, ki so jih aktivnosti pilotne regije, doprinesle v smislu ohranjanja alpske biotske raznovrstnosti.

Priporočilo za izvajanje 05:

Med sektorsko sodelovanje je predpogoj za doseganje maksimalnih rezultatov ekološke povezanosti in ohranjanja narave na področju Alp.

VSEBINA:		
AM	Integracija potreb ekološke povezanosti v sektorsko politiko.	U
VODENJE:		
AM	Razvoj strategije partnerskega sodelovanja na nivoju Alp ter zagotovljena izmenjava in povezanost z deležniki.	L
AM	Soglasje države in EU glede oblike koordinacijskega telesa na nivoju Alp.	L
PR	Vodenje dialoga s partnerji, deležniki in širšo javnostjo.	L
IN	Prisotnost ustrezne protipostavke (enak upravni nivo odločanja)	U
NAČRTOVANJE:		
AM	Opreделите omejitve in možnosti za sodelovanje s partnerji/deležniki.	N
PR	Opreделите omejitve in možnosti za sodelovanje s partnerji/deležniki.	L
PR	Upoštevajte in vključite povezave z že obstoječimi strukturami/institucijami drugih sektorjev.	U
PR	Upravljanje tveganja z določitvijo ukrepov za obvladovanje zunanjih in notranjih nevarnosti.	U
IN	Naloga in pristojnost usmerjenega načrtovanja virov (osebje/partnerji/deležniki).	U
IN	Ciljno vključevanje multiplikatorjev iz različnih sektorjev.	L
IZVAJANJE:		
AM	Vključitev deležnikov z aktivnim upravljanjem konfliktov ali komunikacije.	L
PR	Vključitev deležnikov z aktivnim upravljanjem konfliktov ali komunikacije.	L
PR	Namestitvev operativnih enot za med sektorsko vključevanje problemov povezanosti.	U
VREDNOTENJE:		
AM	Spremljanje stopnje aktivne udeležbe in podpore.	U
PR	Spremljanje stopnje aktivne udeležbe in podpore.	U

Na povezljivost večkrat vplivajo prostorske potrebe različnih gospodarskih sektorjev. Zato bi vzdrževanje in oblikovanje ekološke povezanosti moralo biti ključna naloga za mnoge različne sektorje. Ekološki kontinuum ne moremo omejiti na ne vzdrževani del s strani zavarovanih območij. Krajina kot celota mora dopuščati povezanost, saj drugače ne moremo doseči ciljev biotske raznovrstnosti.

Najprimernejše orodje za zbiranje in uravnavanje teritorialnih zahtev različnih sektorjev je orodje za teritorialno in prostorsko načrtovanje. Prostorsko načrtovanje lahko opredeli pglavitne nevarnosti za ekološko povezanost, biotsko raznovrstnost in trajno rabo zemljišč. Lahko tudi pomaga razviti ukrepe za uspešno obvladovanje pretečih nevarnosti. Posledično morajo biti teme, kot so aktivna komunikacija in informiranje drugih sektorjev o potrebah povezovanja in biotske raznovrstnosti, pa tudi upravljanje s konflikti in

komunikacijo, na dnevnem redu uprav zavarovanih območij (ali drugih pospeševalcev ekološke povezljivosti).

Uprave zavarovanih območij imajo znaten potencial na področju pospeševanja medsebojnega vpliva na področju upravljanja, in sicer z uporabo obstoječih komunikacijskih omrežij, projektnih partnerstev ali z zagotavljanjem prispevkov v pravno povezane teme iz samih uradov za ohranjanje narave (npr. upravljanje voda, kmetijstvo, itd.) v druge sektorje. Izziv za uprave zavarovanih območij pri tem predstavlja jasna predstavitev in razlaga njihove vloge kot pooblaščenih centrov in pospeševalcev za regionalno ekološko povezanost. Ta vloga je ključ do pridobivanja potrebnih informacij o stalnih pobudah, partnerjih, strukturah in ciljnih drugih sektorjev ob upoštevanju razvoja ekološke povezanosti. Ta trditev še bolj drži za čezmejno sodelovanje, kjer so upravne strukture lahko drugačne, protipostavke pa težje dosegljive. Pomanjkanje namenskih virov za razvoj rednih stikov in poglobljenih razprav z drugimi sektorji, ki so pomembni za oblikovanje ekološkega kontinuuma, upravam zavarovanih območij mnogokrat preprečijo uspeh na tem področju.

Eden od pristopov za pridobivanje informacij iz drugih sektorjev je izvajanje perspektivnih raziskav. Seveda to ne sme biti samo enkratni dogodek, ampak iztočnica za trajno izmenjavo informacij. Sodelujoči partnerji morajo dobiti jasno sporočilo, da je namen uprave zavarovanega območja razviti trajno in zanesljivo sodelovanje ter partnersko mrežo.

Priporočilo za izvajanje 06:

Pilotne regije bi morale posredovati svoje znanje pod pogoji in omejitvami, določenimi s pravnimi okvirji, da bi tako olajšale učinkovitejši napredek v ekološki povezanosti.

VSEBINA:		
PR	Določite pravne ovire in priložnosti.	U
VODENJE:		
PR	Odločitev glede postopka določanja pravnih ovir.	U
PR	Medsebojni vpliv drugih sektorjev za premagovanje pravnih omejitev in izkoristiti pravne možnosti.	U
PR	Organizacija delovnih sestankov za uslužbence in strokovnjake pilotnih regij glede obstoječih predpisov, naklonjenih temam za ekološko povezanost.	U
NAČRTOVANJE:		
PR	Načrtovanje izvajanja ukrepov za povezovanje z uporabo že obstoječih predpisov in pravnih okvirjev.	N

Pravni okvir za delo z vidiki ekološke povezanosti temelji na več EU direktivah in predpisih v različnih sektorjih. Pomembno je, da se zavedamo možnosti medsebojnega vpliva različnih predpisov in da razumemo njihove zmožnosti in meje. Uslužbenci zavarovanega območja običajno niso na tekočem z vsemi pomembnimi predpisi. To pomeni, da sta nujno potrebna stalna izmenjava informacij in usposabljanje o tej problematiki. V glavnem se to nanaša na problematiko v kmetijstvu, gozdarstvu in upravljanju voda. Redni informativni sestanki, na nivoju pilotne regije, bi morali biti obvezni. Na njih bi morali odkrito razpravljati o priložnostih in omejitvah, saj so le te povezane s konkretnimi primeri študij znotraj pilotne regije. Ker se iz primerov študij lahko razvijejo resnični konflikti, je priporočljivo pred tem določiti pravila za reševanje konfliktov na nivoju regije.

Za vse pilotne regije, ki delujejo na čezmejnem nivoju, imajo večji problem s pravnim okvirom, ki se razlikuje od njihovega lastnega sistema, kot pa s pravnim okvirom druge države, ki ga je treba upoštevati pri določanju izvajanja ukrepov in medsebojnem sodelovanju.

Bibliografija:

AFFOLTER, D., ARINAS ENVIRONMENT AG, HALLER, H.; "The Continuum Suitability Index (CSI) – Technical Report"; 2011. unpublished.

ECONNECT Project, <http://www.econnectproject.eu/cms/>

ECOLOGICAL CONTINUUM INITIATIVE; Glossary; resource document; 2008.

FÜREDER, L., et al. (2011): ECONNECT Policy recommendations. pp 12.

RECUERDA, M. A. "Risk and Reason in the European Union Law"; European Food and Feed Law Review 5; 2006.

TEEB ('The Economics of Ecosystem and Biodiversity'); <http://www.teebweb.org/>

ULLRICH-SCHNEIDER, A., Pirc M., Righetti A., Wegelin A. (2009): The ecological Network in the Alps – Defining criteria and objectives for pilot regions, pp 16.
<http://www.alpine-ecological-network.org/about-us/platform-ecological-network/pilot-regions>

WORBOYS G. L., Francis, W. L. and Lockwood, M. (eds.) 2010. Connectivity conservation management - A global guide. Earthscan, London, pp 382.

WWF Germany (2004): The Alps – a unique natural heritage. A Common Vision for the Conservation of their Biodiversity. Frankfurt am Main, pp 32.
<http://www.cipra.org/en/alpmedia/publications/836>

Dodatni viri:

Arduino, S., Mörschel F., Plutzer C. (2006): A Biodiversity Vision for the Alps – Proceedings of the work undertaken to define a biodiversity vision for the Alps – Editor: WWF European Alpine Programme, Mailand, pp 128.
<http://www.cipra.org/de/alpmedia/publikationen/3077>

Haller, R. (2011): "Freier Durchgang für Tiere und Pflanzen in den Alpen." arc aktuell , 2, pp 32-33.

PERMANENT SECRETARIAT OF THE ALPINE CONVENTION; "Alpine Convention"; 1995, Bolzano (Italy).

Stalnega sekretariata Alpske konvencije (2004): »Čezmejna ekološka povezanost« Mreža zavarovanih območij v Alpah, Alpski signali 3

Fotografije:

DUTOIT Christophe © Parc naturel régional Gruyère Pays-d'en Haut (na strani 1)

SAVIO Laura (na strani 2)

National Park Berchtesgaden (na strani 3)

KERSCHBAUER T. © National Park Gesäuse (na strani 3)

RIEDER © National Park Hohe Tauern (na strani 3)

Monte Rosa (na strani 3)

The Department Isère (na strani 3)

Parco Naturale delle Alpi Marittime (na strani 3)

Swiss National Park (na strani 3)

KLENOVE Christine © Naturpark Weißbach (na strani 14, ekstenzivne travinje, metulj)

HERFRIED Marek (na strani 14, belohrbti detel)

KREINER Daniel © National Park Gesäuse (na strani 14, habitat belohrbtega detla)

SCHILLIG Karen (na strani 11, 18)

www.econnectproject.eu